

Магістр 1 року навчання
факультету обліку і аудиту ХНЕУ ім. С. Кузнеця

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Анотація. Досліджено особливості діяльності суб'єктів туристичної галузі. Наведено основні фактори впливу на організацію бухгалтерського обліку діяльності туристичних фірм. Внесено пропозиції щодо вдосконалення показників звітності суб'єктів туристичної діяльності.

Аннотация. Исследованы особенности деятельности субъектов туристической сферы. Представлены основные факторы влияния на организацию бухгалтерского учета деятельности туристических фирм. Внесены предложения по поводу усовершенствования показателей отчетности субъектов туристической деятельности.

Annotation. The peculiarities of activity of the subjects of the tourist industry are investigated. The main factors of influence on the organization of accounting of travel companies are represented. Suggestions are made for the improvement of the financial statements of tourist activity entities.

Ключові слова: облік, організація обліку, туристична діяльність, туристичні послуги, звітність, туризм.

Туризм є однією із високодохідних сфер світової економіки. Туристична діяльність в Україні стрімко розвивається у зв'язку з підвищенням купівельної спроможності громадян та зростанням попиту на туристичну продукцію, з'являються нові туристичні агентства та оператори, що зумовлює необхідність раціональної організації бухгалтерського обліку в управлінні діяльністю господарюючих суб'єктів.

В Україні сучасний стан обліку туристичної діяльності та відображення у звітності її результатів потребує серйозних змін та доопрацювань. Відбулась зміна умов ліцензування туристичних агентів, що зумовило необхідність детального контролю за їх діяльністю. У зв'язку з проведенням Євро-2012 на території України зріс інтерес зовнішніх інвесторів до вітчизняних операторів та турагентів. Для залучення більших обсягів інвестицій виникла необхідність у чіткому відображенні господарських операцій та визначенні фінансових результатів туристичних підприємств.

Питання організації та ведення бухгалтерського обліку на туристичних підприємствах розглядали такі провідні вчені-економісти, як: Балченко З. А., Гура Н. О., Зінкевич О. В., Левицька С. О., Немкович О. Б. та ін. Але у зв'язку із розвитком міжнародної діяльності країни, а також зі зміною законодавства, ряд питань з організації бухгалтерського обліку на підприємствах туристичної сфери потребує подальшого доопрацювання.

Мета статті – розкриття особливостей організації обліку туристичної діяльності та розробка пропозицій з удосконалення показників звітності суб'єктів туристичної діяльності.

Об'єкт дослідження – організація бухгалтерського обліку на туристичних підприємствах як основа забезпечення їх фінансової стійкості.

Предмет дослідження – основні теоретичні, методичні та практичні аспекти організації бухгалтерського обліку, що застосовуються на підприємствах туристичної діяльності.

Туризм – це тимчасовий виїзд людини з міста її постійного проживання в оздоровчих, пізнавальних або професійно-ділових чи інших цілях без здійснення оплачуваної діяльності в місці, куди особа від'їжджає [1].

Особливості обліку туристичної діяльності визначаються особливостями галузі та специфікою суб'єктів туристичної діяльності: наявністю власної матеріальної бази, визначенням доходу від надання туристичних послуг, необхідністю додаткових витрат зі страхування, операціями з валютними коштами тощо.

Бухгалтерський облік туристичних операцій відображається як операції з послугами, що дозволяють туроператору приймати готівку в оплату вартості турів без реєстраторів розрахункових операцій, але із застосуванням касових ордерів і видачею відповідних квитанцій.

Коли туроператор формує турпродукт, він включає до даного продукту цілий комплекс туристичних послуг, причому одночасно заключає договори з різними контрагентами.

Туристичний продукт складається з цілого комплексу туристичних послуг. Саме це обумовлює використання в бухгалтерському обліку туроператорами норм та положень, що регулюють порядок визнання доходів та витрат від надання послуг [1]. Основним об'єктом бухгалтерського обліку формування та продажу туристичного продукту є фінансові ресурси, вкладені в названі послуги. Звідси всі зміни цих ресурсів, що обумовлюються формуванням туристичного продукту та його продажем, документуються та відображаються в бухгалтерських регістрах, що дає змогу отримувати різну інформацію, необхідну для управління господарською діяльністю в туризмі [2].

Основними документами з оформлення туристичних послуг є: договір з клієнтами на туристичне, готельне та екскурсійне обслуговування; туристський ваучер; страховий поліс; договір з підприємствами, що рекламують послуги туроператорів та турагентів [3].

Синтетичний облік у суб'єктів туристичної діяльності в основному представляють за такими класифікаційними ознаками: залежно від суб'єкта туристичної діяльності (облік туроператорів та турагентів) та від виду туризму (облік внутрішнього, в'їзного та виїзного туризму), який обліковується.

Синтетичний облік передбачає формування собівартості туристичних послуг на рахунку 23 "Виробництво".

використовуються у процесі виробництва та продажу туристичного продукту, а також інших витрат на його просування і реалізацію [4]. Дохід від реалізації туристичного продукту (надання туристичних послуг) відображається на субрахунку 703 "Дохід від реалізації робіт і послуг", а собівартість туристичних послуг списується в дебет субрахунку 903 "Собівартість реалізованих робіт і послуг". Суми надходжень за туристичні продукти, що підлягають перерахуванню туроператору від турагента, накопичуються за дебетом субрахунку 704 "Вирахування з доходу", а в кінці звітної періоду списуються на субрахунок 791 "Результат операційної діяльності". Також часто суб'єкти туристичної діяльності здійснюють операції із застосуванням субрахунків 331 "Грошові документи в національній валюті" та 333 "Грошові кошти в дорозі в національній валюті". На першому ведеться облік оплачених путівок до санаторіїв, пансіонатів та будинків відпочинку, а на другому обліковуються грошові кошти в національній валюті, призначені для придбання іноземної валюти.

Бухгалтерський облік турагентів відрізняється від обліку туроператора. Основна відмінність полягає в тому, що доходом турагента є тільки сума комісійної винагороди. Так, отримання грошових коштів на придбання турпродукту відображається записом по дебету субрахунку 311 "Поточні рахунки в національній валюті", що кореспондує з кредитом субрахунку 681 "Розрахунки за авансами одержаними".

Облік туристичної діяльності надзвичайно специфічний, і для реалізації функції контролю на кожному підприємстві даної галузі раціональним є запровадження автоматизації облікового процесу. На території України на сьогодні запроваджується спеціалізоване програмне забезпечення, зокрема, розробка вітчизняних програмістів – конфігурація "МКМ: Турагент". Дана програма спеціалізується на таких операціях, як: бронювання готелю, замовлення квитків, організація екскурсій, страхування, а також одержання звітності й оцінка ефективності роботи фірми.

Окрім автоматизації бухгалтерського обліку суб'єктами туристичної діяльності доцільно на основі своїх показників проводити поглиблений аналіз взаємозв'язку витрат, обсягу діяльності та прибутку. Такий інструмент управлінського планування дозволяє вивчити поведінку витрат суб'єкта туристичної діяльності на підставі взаємозв'язку витрат, обсягу діяльності та прибутку.

Отже, організація бухгалтерського обліку на підприємствах туристичної галузі має свої складності, що обумовлені специфікою діяльності. Запровадження спеціалізованого програмного забезпечення на підприємствах даної галузі, а також проведення аналізу взаємозв'язку витрат, обсягу діяльності та прибутку забезпечить туроператорів і турагентів повною та змістовною звітністю, що призведе до більш ефективного управління підприємством в цілому.

Незважаючи на численні розробки щодо організації бухгалтерського обліку на підприємствах туристичної діяльності, дане питання потребує подальших досліджень з урахуванням специфіки діяльності та нормативної бази, що має тенденцію до постійних змін.

Наук. керівн. Часовнікова Ю. С.

Література: 1. Про туризм : Закон України від 15.09.1995 р. № 324/95-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/324/95-%D0%B2%D1%80>. – Назва з екрану. 2. Бухгалтерський облік в галузях народного господарства : навч. посібн. / О. В. Зінкевич, С. О. Левицька, І. П. Нагавичко та ін. – Рівне : НУВГП, 2006. – 268 с. 3. Гарний Д. Особливості перевірок суб'єктів туристичної діяльності контролюючими та правоохоронними органами / Д. Гарний // Все про бухгалтерський облік. – 2010. – № 53. – С. 12–16. 4. Грибова Л. Бухгалтерський та податковий облік витрат суб'єкта туристичної діяльності / Л. Грибова // Дебет-Кредит. – 2009. – № 30. – С. 28–32.